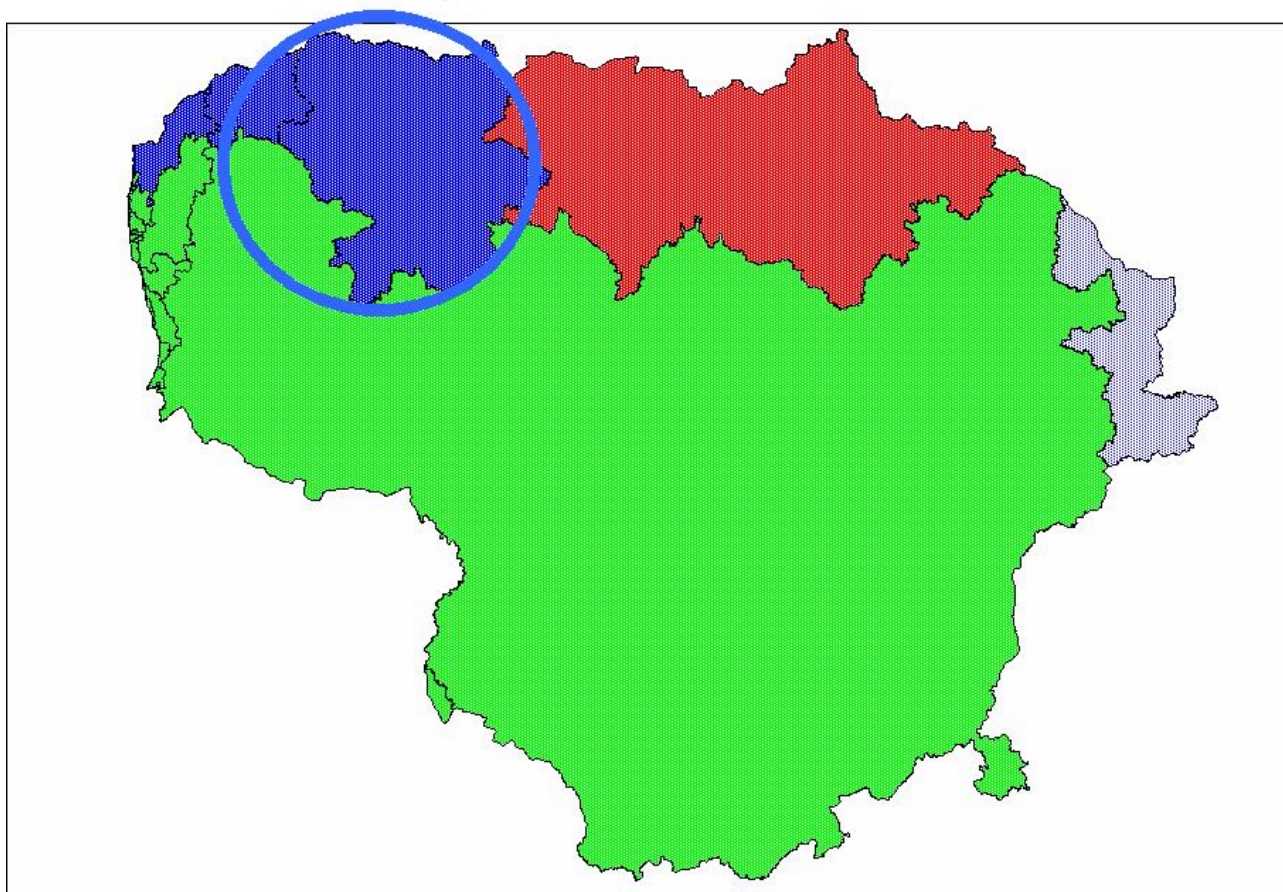

Ventos
Upių baseinų rajono (UBR**)**
valdymo plano projektas

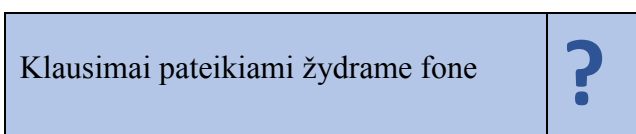

KVIEČIAME AKTYVIAI DALYVAUTI KOMENTUOJANT IR TEIKIANT PASIŪLYMUS ŠIAM DOKUMENTUI!

Šis dokumentas yra skirtas Jums, jei, tiesiog gyvenate Ventos upės baseino rajone (UBR), jei turite verslą, norite maudytis švariose upėse, ežeruose, neužterštoje aplinkoje auginti vaikus.

Informacija, kurioje pristatomas Ventos upių baseinų rajono (UBR) valdymo plano projektas, skirtas plačiajai visuomenei. Šiame dokumente nustatomi tikslai ir numatomos konkrečios priemonės, kuriomis siekiama ne tik gerinti vandens telkinių būklę, bet jos taip pat įtakos ir Jūsų regiono vystymąsi bei Jūsų gyvenimo kokybę. Sąmoningai pristatome Jums ne galutinį Ventos upių baseinų rajono (UBR) valdymo planą, o tik jo projektą, norėdami Jus iš anksto informuoti ir suteikti galimybę aktyviai dalyvauti ir teikti pasiūlymus numatant Jūsų regiono tolimesnę plėtrą.

Todėl labai kviečiame susipažinti su šiuo dokumentu ir aktyviai dalyvauti teikiant pastabas bei siūlymus. Siekdami palengvinti pasiūlymų ir pastabų teikimą, pačiame dokumente (ir, pakartotinai, jo paskutiniame puslapyje) nurodėme 5 klausimus, kurie gali padėti Jums pareikšti savo nuomonę. Klausimais vadovautis nėra būtina, galite komentuoti tai, kas Jums aktualiausia.

Atsižvelgdami ir į Jūsų pasiūlymus/komentarus, 2015 m. viduryje specialistai ir mokslininkai parengs galutinį Ventos upių baseinų rajono (UBR) valdymo planą, kuris bus tvirtinamas metų gale. Juo bus vadovaujama gerinant UBR vandens telkinių būklę 2016-2021 m.

Informaciją, kaip buvo atsižvelgta į Jūsų pateiktus komentarus/pasiūlymus, rasite Aplinkos apsaugos agentūros internetinėje svetainėje adresu - <http://vanduo.gamta.lt>

Nors ši apibendrinta informacija yra pakankama iš esmės susipažinti su numatomomis priemonėmis, visi norintys detalesnės informacijos, išsamų Ventos upių baseinų rajono (UBR) valdymo plano projektą, gali rasti šiuo adresu:

<http://vanduo.gamta.lt/cms/index?rubricId=5add6fc1-6463-4574-b93a-9ef3efd55650>

Ventos upių baseinų rajono (UBR) valdymo planą šiuo metu rengia Aplinkos apsaugos agentūra, vandens specialistai bei mūsų šalies mokslininkai.

KOMENTARUS GALITE SIŪSTI

Pageidautina, jog komentarai būtų pateikti **iki 2015 m. birželio 22 d.** Lauksime jų šiais adresais:

Aplinkos apsaugos agentūra Upių baseinų valdymo skyrius, Juozapavičiaus 9, LT-09311, Vilnius.	arba	audrius.sepikas@aaa.am.lt
--	------	----------------------------------

Rašydami komentarą, nepamirškite nurodyti savo ar Jūsų atstovaujamos įstaigos kontaktus, nes į anoniminius komentarus institucija neprivalo atsižvelgti.

Dėl papildomos informacijos galite kreiptis į Aplinkos apsaugos agentūrą telefonu Vilniuje: +370 70662016

TURINYS

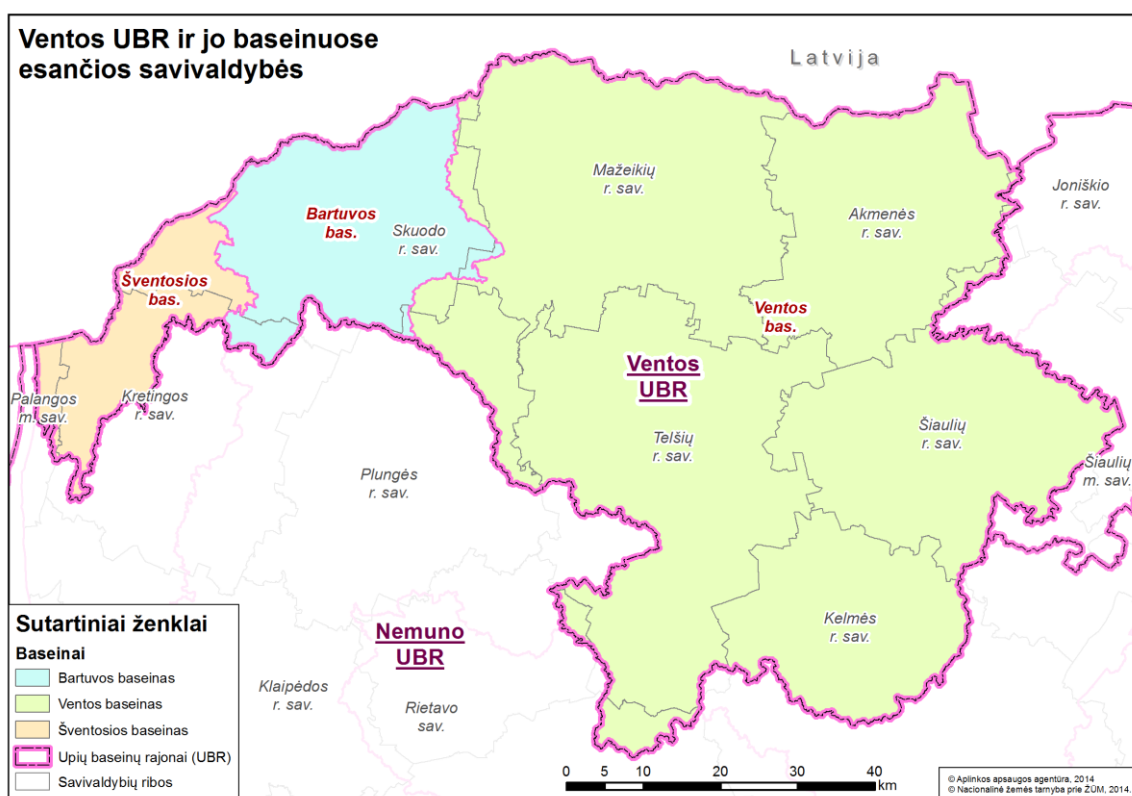
1. KAS YRA VENTOS UPIŲ BASEINŲ RAJONAS (UBR)?	5
2. UPIŲ BASEINŲ RAJONO (UBR) VALDYMO PLANAS. KAS TAI?	7
3. TIKSLAS – ŠVARUS VANDUO.....	8
4. VENTOS UPIŲ BASEINŲ RAJONAS – KOKS JIS?	9
5. KAIP PASIEKTI, KAD VENTOS UPIŲ BASEINŲ RAJONE (UBR) VANDUO BŪTŲ ŠVARUS?	11
5.1. ŽEMĖS ŪKIO TARŠA	12
5.2. MIESTŲ IR GYVENVIEČIŲ TARŠA.....	15
5.3. TRAŠA SVEIKATAI PAVOJINGAIS TERŠALAIS (PRIORITETINĖMIS PAVOJINGOMIS IR PAVOJINGOMIS MEDŽIAGOMIS).....	16
5.4. NEIGIAMAS UPIŲ TVENKIMO, HIDROELEKTRINIŲ IR MELIORACIJOS POVEIKIS	17
5.5. EŽERAMS SKIRTOS PRIEMONĖS.....	19
6. PAPILDOMŲ PRIEMONIŲ (KURIAS VISUOMENĖ ŠIANDIEN DAR GALI KOMENTUOTI) APIBENDRINIMAS.....	21
7. TOLIMESNI VEIKSMAI.....	22
8. DAUGIAU INFORMACIJOS.....	22
9. LAUKIAME JŪSŲ KOMENTARŲ ŠIAIS KLAUSIMAIS:	23

1. KAS YRA VENTOS UPIŲ BASEINŲ RAJONAS (UBR)?

Ventos upių baseinų rajonas šiame leidinyje trumpinamas kaip Ventos UBR.

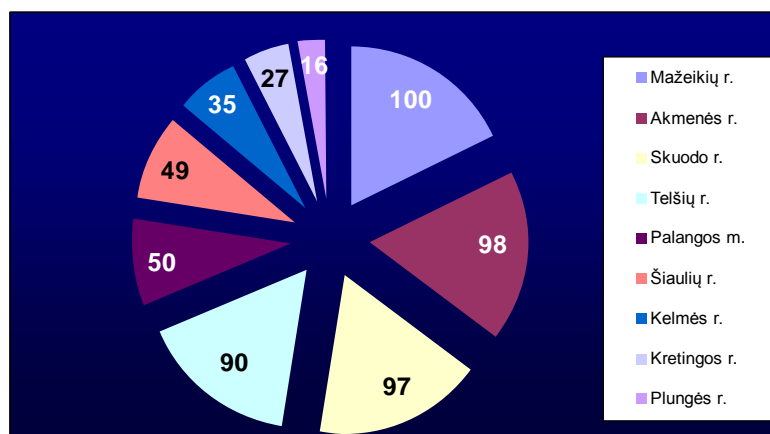
UBR - tai natūrali teritorija, kurią sieja susisiekiančios upės. Venta - didžiausia Ventos UBR upė, todėl šis UBR ir pavadintas jos vardu. Latvijoje Venta įteka į Baltijos jūrą. Beje, Ventos upė yra trečia pagal ilgį tiek tarp Lietuvos tiek tarp Latvijos upių. **Taigi, Ventos UBR yra sausumos plotas, iš kurio vanduo savaime suteka į didesnę upę - Ventą ir ją pasiekia jūrą¹.**

Ventos UBR driekiasi šiaurės vakarinėje Lietuvos dalyje. Ventos UBR pilnai ar iš dalies priklauso **12 Lietuvos rajonų**, kuriuose gyvenantiems šis planas bus aktualiausias (2 pav.). Į Ventos UBR sudėtį pilnai įeina Mažeikių ir beveik pilnai Akmenės, Skuodo bei Telšių rajonai, pusė Palangos miesto ir Šiaulių rajono, trečdalis Kelmės bei Kretingos rajonų ir labai nedidelė dalis kitų rajonų.

1 pav. Administracinis Ventos upės baseino rajono (UBR) žemėlapis Lietuvos teritorijoje.

¹ Iš tiesų Ventos UBR yra sudarytas iš Šventosios, Bartuvos ir Ventos upių baseinų, tačiau jie buvo sujungti valdymui palengvinti. Siekiant neapkrauti skaitytojo, šiame tekste kai kurių detalių neminėsime.

2 pav. Rajonų, priklausančių Ventos UBR, procentinės dalys.

Be Ventos UBR, Lietuvoje yra dar 3 UBR – Nemuno, Dauguvos ir Lielupės. Didžiausiais – Nemuno UBR, užima 75 % Lietuvos teritorijos. Ventos UBR yra trečias pagal dydį. Taigi, Ventos UBR kaip ir visi kiti trys UBR Lietuvoje yra **tarptautinis**, kurio 44 % (6280 km²) driekiasi

IDOMU: Upės, upeliai kerta įvairius rajonus, nepaisydami ir skirtingų šalių sienų. Dalis Ventos upės teka Akmenės, dalis Mažeikių rajonuose. Ar racionalu, kad kiekvienas iš šių rajonų spręstų klausimą – ką daryti, kad Ventos upė taptų švaresnė? Galbūt tik viename rajone, kur labiausiai teršiamą Ventą tikslinga imtis konkrečių priemonių ir kituose rajonuose savaimė pagerėtų jos vandens kokybė? Būtent todėl šiandien kalbame apie Ventos UBR, kaip apie vieną vandens sistemos visumą, kurios upės ir ežerai susisiekiama vieni su kitais. Nedalinant upių į atskirus rajonus, o akcentuojant jų vientisumą lengviau yra juos valdyti. Todėl vandens telkinių valdymas šiandien vykdomas **upių baseinų principu**.

Lietuvos teritorijoje, 56 % - Latvijoje.

2. UPIŲ BASEINŲ RAJONO (UBR) VALDYMO PLANAS. KAS TAI?

Nuo 2004 metų Lietuvoje pradėta įgyvendinti nauja vandens valdymo politika. Jos tikslas yra pasiekti gerą vandens būklę Lietuvos upėse, ežeruose, Baltijos jūros pakrantėje, požeminiuose vandenyse **iki 2015 metų** (t.y., jie turi būti pakankamai **švarūs**). Taip pat svarbu išlaikyti gerą būklę tuose vandens telkiniuose, kur ji šiuo metu tokia yra.

Tam, kad Lietuvos upės, ežerai **būtų švaresni**, šiuo metu yra rengiami 4 Lietuvos upių baseinų rajonų (UBR) valdymo planai – Nemuno, Lielupės, Ventos ir Dauguvos. Šiuose planuose apžvelgiama, kas ir kuo teršia UBR priklausančius vandens telkinius, siūlomos priemonės, kaip mažinti šių telkinių vandens taršą. Preliminarią Ventos UBR valdymo plano santrauką, skirtą visuomenei komentuoti, Jūs dabar ir skaitote.

Ventos UBR valdymo plane kalbama ne tik apie aplinkosaugą - jame taip pat apžvelgiamos sritys, kurias palies šis planas – tai žemės ūkis, pramonė, taip pat nuotekų (arba liaudiškai vadinamos kanalizacijos vandens) valymas, kt.

Planuojama, jog 2015 metų viduryje Aplinkos apsaugos agentūra parengs **galutinį** Ventos UBR valdymo planą. Jis bus įgyvendinamas 2016-2021 metais.

3 pav. Norint, kad Ventos UBR planas būtų veiksmingas, būtina, kad jį rengiant aktyviai dalyvautų ir visuomenė, kuriai ir reikės šį planą įgyvendinti, todėl kviečiame Jus aktyviai komentuoti šį dokumentą (kurį dabar skaitote) (M.Fredrich piešinys iš ES "HarmoniCOP" projekto vadovo. Projektas finansuotas ES lėšomis)

3. TIKSLAS – ŠVARUS VANDUO

Lietuvoje pagal naująją vandens politiką, visi vandens telkiniai turi būti geros būklės (arba paprastai kalbant – švarūs). Taigi, **tikslas yra pasiekti gerą būklę**. Ką tai reiškia?

Lietuvos ir užsienio mokslininkams bei vandens srities specialistams ištyrus Lietuvos upes, ežerus, požeminį vandenį, jie buvo suskirstyti į šias grupes:

1 lentelė. Upių, ežerų vandens būklės vertinimas

Vandens telkinių būklės vertinimas				
Labai gera būklė	Gera būklė	Vidutinė būklė	Bloga būklė	Labai bloga būklė
	Siekiamybė pagal naująją vandens politiką			

IDOMU: Kas yra atskaitos taškas, vertinant vandens telkinių būklę? Įsivaizduokite laikus, kai nebuvo pramonės, didelių miestų, žmonės nenaudojo sintetinių trąšų, pesticidų, negamino masinės produkcijos, gyveno darnoje su gamta. Anų laikų upės, ežerai buvo labai švarūs. O kaip šiais laikais nustatyti, kokios upės, ežerai yra švarūs, kurie ne? Kadangi nėra galimybių sugrįžti į istorinius laikus ir ištirti vandenų būklę, šiandien taikomas kitas metodas - ieškoma upių atkarpu, kurios labiausiai primintų praėjusių laikų švarias upes. Lietuvoje tokių upių yra – tai pavyzdžiui, Gauja, Skroblus, Kena, Žeimena, Lakaja, Šventoji, Babrungas. Traktuojama, kad šių upių tam tikrose atkarpose yra **labai gera vandens būklė**. Nors jos yra Nemuno, ne Ventos UBR, tačiau šie UBR turi panašių savybių, todėl šios upės laikomos atskaitos tašku vertinant ir Ventos UBR vandens telkinių būklę.

Kaip įvertinti ar upė yra geros būklės? Paprastai kalbant, upė būtų lyginama su minėtomis Nemuno UBR labai švariomis upėmis pagal tris rodiklius – 1) cheminę (pvz., cheminė tarša), 2) biologinę (pvz., gyvūnų ir augalų įvairovė upėje) ir 3) fizinę upės būklę (pvz., upė melioruota, patvenkta). Anksčiau, vertinant vandens telkinių būklę, buvo vertinama tik cheminė tarša. Tačiau, mokslininkų teigimu, ji ne visai tiksliai parodo, ar upė tikrai yra švari (t.y., geros būklės). Kaip pavyzdį paimkime patvenktą upę. Ji gali būti neužteršta jokiais chemikalais, tačiau joje gyvena pakankamai nedaug augalų ir gyvūnų rūšių. O taip yra būtent todėl, kad patvenkus vandens telkinį gyvoji sistema (ekosistema) buvo pakeista, dėl ko, jautresnės augalų bei gyvūnų rūšys išnyko.

Taigi, upė yra geros būklės, jei ji nėra užteršta chemikalais, joje yra didelė augalų ir gyvūnų įvairovė bei ji nėra melioruota, patvenkta ar kitaip fiziškai paveikta žmogaus veiklos. *2 lentelėje* pateikti keli Ventos UBR upių, ežerų pavyzdžiai suskirstyti pagal vandens būklę.

1 lentelė. Ventos UBR upių ir ežerų pavyzdžiai suskirstyti pagal vandens ekologinę būklę (švarumą)

Upių, ežerų vandens būklės vertinimas				
Labai gera būklė	Gera būklė	Vidutinė būklė	Bloga būklė	Labai bloga būklė
Upės: Sruoja, Lūšinė, Varnelė	Upės: Venta, Virvyčia, Šerkšnė, Luoba Ežerai: Germantas	Upės: Bartuva, Dabikinė, Ipiltis Ežerai: Tausalas, Lūkstas, Vieکشnalių	Upės: Ašva, Sruoja Ežerai: Paršežeris, Alsėdžių, Paežerių	Upės: Šventupis Ežerai: Mastis

	Gludas, Plinkšių Strėvo.			
--	--------------------------	--	--	--

4. VENTOS UPIŲ BASEINŲ RAJONAS – KOKS JIS?

GYVENTOJAI: Ventos UBR gyvena 187 tūkst. gyventojų. Tai sudaro 6,4% Lietuvos gyventojų. Didžiausi miestai čia yra: Akmenė, Mažeikiai, Naujoji Akmenė, Palanga, Skuodas, Telšiai.

GAMTINĖS SĄLYGOS: Ventos UBR vyrauja vandeniui mažai laidi dirva, didelę dalį teritorijos užima šlapios žemės. Didžiausia pelkė Ventos UBR - tai Kamanų rezervatas. Dėl mažo dirvos laidumo vandeniui, siekiant užtikrinti geresnes sąlygas žemės ūkiui plėtotis, Ventos UBR upės buvo melioruojamos (tiesinamos). Pasiiekti, kad tokiose upėse būtų atstatyta gera vandens būklė yra sudėtinga – reiktų tokias ištiesintas upių vagas vėl išvingiuoti, t.y., atstatyti pirmines jų vagas.

HIDROELEKTRINĖS: Ventos UBR yra įrengtos 29 hidroelektrinės. Daugiausiai elektrinių įrengta ant Virvytės (11), Varduvos (5). Tačiau, hidroelektrinių veikla kaip jau minėta, neigiamai veikia upę – keičia ir mažina jos gyvūniją, augaliją, neleidžia nusistovėti pastoviam vandens režimui.

MIESTŲ TARŠA: Šiuo metu geros vandens būklės kriterijų neatitinka:

- Tausalas dėl UAB “Telšių vandenų“ taršos,
- Agluona (Naujosios Akmenės miesto tarša) bei
- Dabikinė žemiau Drūktupio (Akmenės tarša miesto).

Gyventojai, kurių nuotekos nėra surenkamos ir nukreipiamos į kanalizacijos tinklus, įprastai naudojami lauko tualetais, o jų tarša kaip pasklidoji su paviršiniu nuotėkiu gali būti pernešama į vandens telkinius.

PRAMONĖ: Ventos UBR yra ne viena stambesnė pramonės įmonė, tačiau jos nedaro reikšmingo poveikio vandens telkinių būklei. Ventos UBR yra dvi pramoninės žuvų auginimo tvenkiniuose įmonės – tai UAB "Šilo Pavėžupis" ir UAB " Žemaitijos žuvis". Nustatytos upės, kurioms vandens paėmimas gali sukelti neigiamus pokyčius (pavyzdžiui, upės gali išdžiūti arba, o tokiose nevandeningose upėse esanti tarša neprasiskiedžia ir sąlyginai tampa labai didelė) (3 lentelė).

3 lentelė. Probleminės upės dėl vandens paėmimo

Upė	Naudotojas	Galimas poveikis	
		Vasara	Žiema
Ubesiukas	UAB "Šilo Pavėžupis"	didelis	vidutinis
Duobelupė	UAB "Šilo Pavėžupis"	didelis	vidutinis
J-2	UAB "Šilo Pavėžupis"	didelis	vidutinis
Sruoja	UAB " Žemaitijos žuvis "	vidutinis	nežymus

UPIŲ TIESINIMAS (MELIORACIJA): Lietuva yra drėgmės pertekliaus zonoje, todėl gerinant dirvos savybes (apsaugant nuo užmirkimo) buvo kasami grioviai ir įrengiamos drenažo sistemos, reguliuojamos upių ir upelių vagos. Sausinamų žemių plotas Ventos UBR siekia 330 tūkst. ha. Žemių sausinimas gali sutrukdyti pasiekti nustatytus vandensaugos tikslus, nes drenažu išplaunami tirpūs azoto medžiagų junginiai.

ŽEMĖS ŪKIS: Ventos UBR žemės ūkio paskirties žemė sudaro 46% bendro ploto. Dauguma Ventos UBR žemių nėra labai derlingos, o ūkiai jose yra gana smulkūs. Tačiau, Ventos UBR yra vykdoma palyginti intensyvi žemės ūkio veikla, todėl tarša iš žemės ūkio daro nemažą poveikį vandens telkiniu kokybei.

Iš dirvos išsiplaunančios mineralinės trąšos bei netinkamai laikomas gyvulių mėšlas yra pagrindinės vandenių taršos iš žemės ūkio problemos. Apskaičiuota, kad žemės ūkis yra pagrindinis azoto (~60 %²) bei fosforo (~40 %) junginių taršos šaltinis. Ventos UBR geros vandens būklės kriterijų dėl žemės ūkio taršos poveikio neatitinka Ventos intakai: Ringuva, Dabikinė, Šventupis, Virvyčia, Tausalas, Vadakstis, Ašva (4 lentelė). Didžiausias gyvulininkystės intensyvumas yra būdingas rytinei Ventos UBR daliai. Ventos UBR yra 3 stambios gyvulininkystės įmonės: „Skabeikių agrofirma“, UAB "Mažeikių rugelis" Ylakių paukštynas, UAB "Eigirdžių agrofirma". Šios per drenažo nuotėkį nedaro reikšmingo poveikio upėms.

4 lentelė. Apibendrintas reikšmingą poveikį patiriančių Ventos UBR upių sąrašas (raudoni šauktukai lentelėje nurodo reikšmingą poveikį)

Rizikos upė/upės atkarpa	Kas kelia riziką vandens telkiniams?			
	Tiesinimas (melioracija)	Hidroelektrinės	Miestų tarša	Žemės ūkis
Agluona			!	
Ašva				!
Bartuva		!		
Dabikinė		!	!	!
Kulšė	!			
Markija	!			
Pievys	!			
Pragalvys	!			
Ringuva				!
Sruoja		!		
Šventupis				!
Tausalas			!	!
Upyna	!			
Vadakstis				!
Venta	!			
Virvyčia				!
Žiba	!			

² Skaiciuojant nuo bendros, patenkančios į Ventos UBR taršos.

5. KAIP PASIEKTI, KAD VENTOS UPIŲ BASEINŲ RAJONE (UBR) VANDUO BŪTŲ ŠVARUS?

Šiame skyriuje bus kalbama apie tai, kaip žemės ūkis, miestai, pramonė, hidroelektrinės gali teršti ar kitaip neigiamai veikti upes, ežerus. Taip pat bus aptariamos priemonės, kaip galima spręsti šias problemas. Priemonės yra dvejopos – PAGRINDINĖS priemonės, kurios jau yra pradėtos įgyvendinti Lietuvoje bei **PAPILDOMOS priemonės**, kurios šiuo metu yra svarstomos. Būtent apie **PAPILDOMAS priemonės** norėtume sulaukti Jūsų komentarų, pastabų, pasiūlymų, nes šiuo metu VISI norintys gali įtakoti šių priemonių turinį. Kaip jau minėjome anksčiau, pageidautina, jog pastabos būtų pateiktos **iki 2015 m. birželio 22 d.**

5.1. ŽEMĖS ŪKIO TARŠA

PROBLEMA

Žemės ūkis gali neigiamai įtakoti šalia esančias upes, ežerus dažniausiai dėl trijų priežasčių – 1) išsiplauant iš dirvos trąšoms, 2) netinkamai laikant gyvulių mėšlą, 3) netinkamai tręšiant laukus mėšlu ir chemikalais.

1. Iš žemės ūkio teritorijos ypač aktyviai dirbamos žemės į vandens telkinius su lietaus vandeniu gali išsiplauti nemaži kiekiai maisto medžiagų – dažniausiai azoto, fosforo junginių, kurie patenka į vandens telkinius juos užteršdami. Taip pat, jei ūkininkas netinkamai laiko ar pertręšia dirvą azoto ir fosforo trąšomis, jų perteklius patenka į dirvą ir gali išsiplauti į šalia esančius vandens telkinius juos užteršdamas.
→ Dėl to uždumblėja upės, ežerai, apželia jų pakrantės.

2	1 Klausimas Jums: Kokia Jūsų nuomonė apie azoto ir fosforo trąšų perdozavimą ir neigiamą to įtaką upėms, ežerams?	
---	---	---

ose, kur nėra įrengtų mėšlidžių, gyvulių mėšlas, su lietaus vandeniu prasisunkęs į netoliese esančius vandens telkinius taip pat gali sukelti jų taršą. Gyvulių mėšlas – tai organinė medžiaga. Jai patekus į vandenį, mikroorganizmai ją skaido, dėl to vandenyje sumažėja deguonies, taip reikalingo augalams, gyvūnams. Gyvulių mėšle tai pat yra azoto junginių, kurie didesniais kiekiais taip pat teršia vandenį, todėl jis apželia ir uždumblėja.

3. Ariamąją dirvą ne laiku (pvz., esant įšalui) tręšiant mėšlu, taip pat jo perdozavus, jis su lietaus vandeniu gali išsiplauti į šalia esančią upę ar ežerą. Vandens telkinys užteršiamas azoto junginiais ir organinėmis medžiagomis, dėl to jis apželia, uždumblėja.

PAGRINDINĖS PRIEMONĖS

Šiuo metu žemės ūkio tarša reguliuojama pagal Kaimo plėtros 2014-2020 m. laikotarpiu programą. Kaimo plėtros programa (5 lentelė) yra skirta paremti veiklas, kurios padeda vystyti Lietuvos kaimą, žemės ūkį. Kaimo plėtros programoje gali dalyvauti visi, atitinkantys programos kriterijus (pvz., turėti žemės šalia vandens telkinio) ir pasižadantys laikytis tam tikrų reikalavimų (pvz., nenaudoti sintetinių trąšų).

5 lentelė. Priemonės iš Kaimo plėtros programos, kurios padeda mažinti vandens užterštumą.

Nr.	Priemonė	Igyvendinimas
1.	Gyvulių skaičiaus augimo skatinimas	Planuojamas padidėjimas – 15 proc. lyginant su 2012 m. gyvulių skaičiumi. Turėtų išaugti susidarančio mėšlo ir srutų kiekis, tačiau gali mažėti mineralinių trąšų poreikis.
2.	Ariamos žemės ploto padidėjimas	Dėl žalinimo reikalavimų, kuriais draudžiama mažinti pievų ir ganyklų plotus, įgyvendinimo tikėtinas tik 2-3 proc. ariamos žemės ploto padidėjimas.
3.	Pasėlių struktūros pokyčiai	Dėl žalinimo reikalavimų įgyvendinimo, pievų ir ganyklų plotai išliks nepasikeitę, didės ankštinių ir pūdymų plotai, nes ūkiuose, turinčiuose daugiau kaip 15 ha ariamos žemės, 5 proc. ploto bus skirta ankštiniams ar pūdymams.
4.	Kaimo plėtros programos agrarinės aplinkosaugos priemonės:	Ariamos žemės vertimas daugiametėmis pievomis ir ganyklomis rizikos telkinių baseinuose; draudžiama naudoti mineralines trąšas. Planuojamas įgyvendinimo plotas - 8000 ha
	4.1. Rizikos vandens telkinių būklės gerinimas	
	4.2. Vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamoje žemėje	Papildomų (5-10 m.) apsaugos zonų šalia vandens telkinių įkūrimas. Planuojamas įgyvendinimo plotas – 10 000 ha (priemonė gali būti įgyvendinama visoje Lietuvoje)
	4.3. Vandens ir dirvožemio apsauga	Ankštiniai augalai arba daugiametės pievos turi sudaryti 30 proc. deklaruojamo ūkio ploto rizikos vandens telkinių baseinuose ir 20 proc. ploto kitose teritorijose. Planuojamas įgyvendinimo plotas – 52 300 ha (priemonė gali būti įgyvendinama visoje Lietuvoje)
	4.4. Kitos agrarinės aplinkosaugos priemonės	Draudimas naudoti mineralines trąšas. Planuojamas įgyvendinimo plotas - apie 75 849 ha (šalia išvardintų priemonių).
5.	Parama ekologiniam ūkininkavimui	Ekologinių ūkių plotas, kuriame nenaudojamos mineralinės trąšos, išaugo 25 000 ha. (priemonė taikoma visoje Lietuvos teritorijoje)
6.	Kitos Kaimo plėtros programos priemonės: Drenažo sistemų rekonstrukcija	Priemonė įgyvendinama drenuotose teritorijose, planuojamas įgyvendinimo plotas – 3 298 ha (tai sudaro apie 0,5 proc. visos drenuotos žemės).

2	<u>Klausimas Jums:</u> Kaip, Jūsų nuomone, priemonės, nurodytos 5 lentelėje padeda gerinti vandens kokybę?	?
----------	---	----------

**PAPILDOMOS
PRIEMONĖS**

Ventos UBR siūlomos papildomos priemonės (6 lentelė) veikia kaip prevencinės, apsaugančios nuo maistingųjų medžiagų (azoto, fosforo junginių) pertekliaus dirvožemyje ir vandens telkiniuose. Šios priemonės bus pritaikytos ne tik

**(LAUKIAME
KOMENTARŲ!)**

Ventos UBR, bet visai Lietuvai. Be to, tikima, kad šios priemonės padės pasiekti gerą vandens būklę Ventos intakuose: Ašvoje, Dabikinėje, Ringuvoje, Šventupyje, Tausale, Vadakstyje ir Virvyčioje, kurios šiandien nėra pakankamai švarios dėl žemės ūkio taršos poveikio.

6 lentelė. Siūlomos žemės ūkio priemonės vandens taršai azoto junginiams sumažinti

Priemonė	Igyvendinimo plotas, ha	Metinės sąnaudos, EUR
Privalomosios nacionalinio lygio žemės ūkio taršos mažinimo priemonės		
1. Sukurti ir įteisinti vieningą metodiką tręšimo planui rengti (žr. pastabą po lentele)		
2. Privalomi tręšimo planai daugiau nei 50 ha ariamos žemės dirbantiems ūkiams	112 058	200 000
3. Parengti ir įteisinti taisykles tarpinių augalų auginimui (žr. pastabą po lentele)		
4. Privalomas tarpinių pasėlių auginimas 10 proc. dirbamos žemės ploto ūkiams, kurie dirba daugiau kaip 50 ha ariamos žemės	11 206	1 000 000
Subsidijuojamos/skatinamos agronominės žemės ūkio taršos mažinimo priemonės rizikos telkinių, kuriuose gera ekologinė būklė įgyvendinus visas privalomas priemones nebus pasiekta, baseinuose		
5. Parengti ir su EK suderinti paramos išplėtimo schemą dėl rizikos vandens telkinių subsidijavimo (žr. pastabą po lentele)		
6. Sukurti ir įgyvendinti individualaus ūkininkų konsultavimo ir įtraukimo į agrarinės aplinkosaugos schemas mechanizmą (žr. pastabą po lentele)		
7. Papildomas tarpinių pasėlių auginimas 2 rizikos telkinių baseinuose, subsidijuojamas iš KPP lėšų.	1 996	2 00 000
Iš viso		1 400 000

Pastaba: nurodytos priemonės bus taikomos visoje Lietuvos teritorijoje. Įgyvendinimo sąnaudos pateikiamos Nemuno UBR valdymo plano priemonių programoje.

3	Klausimas Jums: Kokia Jūsų nuomonė apie šias siūlomas priemones žemės ūkio srityje (6 lentelė), kuriomis siekiama mažinti vandens taršą?	?
----------	---	----------

4	Klausimas Jums: Kokia Jūsų nuomonė apie papildomų priemonių kainą Ventos UBR žemės ūkio srityje?	?
----------	---	----------

5.2. MIESTŲ IR GYVENVIEČIŲ TARŠA

PROBLEMA

Miestuose ir gyvenvietėse šalia esančias upes, ežerus labiausiai teršia nuotekos (liaudiškai vadinamos kanalizacija). Daugiausia problemų Ventos UBR buvo su Telšių (Tausalo upė), Naujosios Akmenės (Agluonos upė) bei Akmenės (Dabikinės upėje žemiau Drūktupio) miestų tarša. Šių miestų nuotekos yra valomos, tačiau nepakankamai.

PAGRINDINĖS PRIEMONĖS

Akmenėje iki 2014 m. pabaigos planuojama rekonstruoti nuotekų valyklą. Taip pat Akmenėje, Telšiuose ir Rokiškyje planuojama nutiesti naujus nuotekų surinkimo tinklus (7 lentelė). Tai reiškia, kad dauguma šių miestų gyventojų bus prijungti prie nuotekų ir vandentiekio tinklų ir už tai, kad jų nuotekos bus tvarkomos tvarkingai bei už tiekiamą geriamąjį vandenį jie turės mokėti didesnius komunalinius mokesčius.

7 lentelė. Valstybės projektai Ventos UBR iki 2016 m.

Pavadinimas	Taršos šaltiniai	Planavimo laikotarpiu įgyvendinamos nuotekų tvarkymo priemonės	Prognozuojamas priemonių poveikis
Dabikinė	Akmenės nuotekų valykla	Nuotekų tinklų plėtra. Nuotekų valyklos rekonstrukcija. Darbų pabaiga: 2014 m. spalio mėn.	Sumažės prie nuotekų tinklų neprijungtų namų ūkių tarša. Išsaugės nuotekų valyklos išleidžiamų nuotekų kiekis, tačiau tuo pačiu padidės ir nuotekų išvalymo efektyvumas.

Tausalas	Telšių nuotekų valykla	Nuotekų tinklų plėtra. Planuota prijungti 1200 gyventojų būstus. Darbų pabaiga: 2013 m. kovo mėn.	Sumažėjusi prie nuotekų tinklų neprijungtų namų ūkių tarša. Išaugęs nuotekų valyklos išleidžiamų nuotekų kiekis, nuotekų kokybės rodikliai išliks tokie patys.
Laukupė	Rokiškio nuotekų valykla	Nuotekų tinklų plėtra. Planuota prijungti 453 gyventojų būstus. Darbų pabaiga: 2015 m. sausio mėn.	Sumažės prie nuotekų tinklų neprijungtų namų ūkių tarša. Išaugęs nuotekų valyklos išleidžiamų nuotekų kiekis, nuotekų kokybės rodikliai išliks tokie patys.

Igyvendinus PAGRINDINES PRIEMONES dėl UAB „Telšių vandenys“ taršos vis dar nebus pasiekta gera būklė Tausalo upėje. Siekiant sumažinti šios upės taršą, turės būti įgyvendintos papildoma priemonė – papildomas fosforo valymo proceso įdiegimas UAB „Telšių vandenys“ vandenvalos įmonėje.

**PAPILDOMOS
PRIEMONĖS
(LAUKIAME
KOMENTARŲ!)**

Telšių nuotekų valykloje papildomų technologijų, skirtų fosforo šalinimui įdiegimui reikėtų 0,8 -1,0 mln. eurų investicinių lėšų. Papildoma eksploatacija kiekvienais metais kainuotų maždaug 30000 eurų.

Šią sumą pinigų (investicines ir eksploatacines išlaidas) turės padengti UAB „Telšių vandenys“, o tiksliau, kad šiai įmonei apsimokėtų vykdyti veiklą, dalis piniginės naštos teks ir gyventojams, kurie naudojami šios įmonės paslaugomis.

5	<u>Klausimas Jums:</u> Kokia Jūsų nuomonė apie šias siūlomas priemones vandens taršai iš miestų mažinti? Kuo galėtumėte pagrįsti savo nuomonę?	?
----------	---	----------

5.3. TRĄŠA SVEIKATAI PAVOJINGAIS TERŠALAIS (PRIORITETINĖMIS PAVOJINGOMIS IR PAVOJINGOMIS MEDŽIAGOMIS)

PROBLEMA

Pramonės įmonėse naudojama gausybė cheminių junginių. Kai kurie iš šių junginių – taip vadinamos prioritinės pavojingos ir pavojingose medžiagos - yra toksiški, sunkiai skyla, linkę kauptis gyvuose organizmuose, todėl net ir labai mažos koncentracijos kelia grėsmę supančiai aplinkai. Prioritinės pavojingos ir pavojingos medžiagos gali būti

randamos įvairių ūkinės veiklos sektorių nuotekose.

**PAPILDOMOS
PRIEMONĖS
(LAUKIAME
KOMENTARŲ!)**

Siekiant mažinti ir kontroliuoti taršą prioritetinėmis pavojingomis ir pavojingomis medžiagomis siūloma parengti mokymų programą “Darbuotojų instruktavimas, mokymas ir atestavimas pavojingų medžiagų vadybos įmonėje klausimais”. Mokymų programa turėtų būti privaloma visoms pramonės ir paslaugų įmonėms, kurios gamina, importuoja ar naudoja pavojingas ir prioritetines pavojingas medžiagas. Pagal šią programą būtų įteisinti privalomi kvalifikaciniai mokymai įmonių darbuotojams, kurie atsakingi už cheminių medžiagų vadybą, technologijų parinkimą ir peržiūrėjimą, inventorizacijų/registrų sudarymą.

Su mokymais susijusio teisės akto parengimas atsakingai institucijai (AM) gali kainuoti apie 15 tūkst. eurų; tai yra nacionalinė priemonė, taikoma visuose UBR. Už mokymų programos išklausymą ir atestaciją sumoka pati įmonė vadovaujantis principu „Teršėjas moka“.

5.4. NEIGIAMAS UPIŲ TVENKIMO, HIDROELEKTRINIŲ IR MELIORACIJOS POVEIKIS

PROBLEMA

Dėl 1) patvenktų upių, 2) hidroelektrinių veiklos ir 3) ištiesintų upių (melioracijos) yra rizika, kad gera vandens būklė nebus pasiekta kai kuriuose vandens telkiniuose. Trumpai pakartosime, kodėl:

1. **Upių tvenkimas** → užkertamas žuvų migracijos kelias. Patvenkus upę, nenatūraliai pradeda formotis ežeras su ežerams būdingais augalais ir gyvūnais. Užtvenktuose upių ruožuose padidėja užterštumas dėl užsilaikančio vandens ir upei būdingos tėkmės nebuvimo.
2. **Hidroelektrinės** → reguliuojamas vandens lygis. Vandens lygis nenatūraliai pakeliamas ar nuleidžiamas → sutrikdomas žuvų nerštas, neigiamai veikiami augalai, šalia esančios pelkės → pradeda svyruoti ir jų vandens lygis. Yra nustatyta, kad hidroelektrinės gali turėti ženklų poveikį vandens ekosistemoms, jeigu jų galingumas yra virš 100 kW. Hidroenergetikos statiniai sukelia problemų tik Dabikinės, Bartuvos ir Sruojos upėse.
3. **Tarybiniais laikais vykdyta melioracija** → nyksta vandens augalai, gyvūnai, nes naikinamos jų buveinės, pvz., žuvų nerštavietės, slėptuvės jaunikliams.

PAGRINDINĖS

Upių tvenkimą kaip ir hidroelektrinių statybą šiandien reguliuoja daug teisės aktų. Be to, Ventos UBR

PRIEMONĖS

pastaraisiais metais pastatytos penkios žuvų pralaidos, kad būtų atstatytas žuvų migracijos kelias. Keturi iš jų – Ventos upėje: Jautakių (2004), Rudikių (2002). Kuodžių (2005) ir Viekšnių (2008) žuvų pralaidos. Dar viena žuvų pralaida įrengta Šventosios (Baltijos jūros) upėje, prie Laukžemės užtvankos (2008).

Naujų upių tiesinimas (melioracija) nebevyksta.

**PAPILDOMOS
PRIEMONĖS**

**(LAUKIAME
KOMENTARŲ!)**

Visų trijų problemų priežastims šalinti arba jų poveikiui švelninti siūlomos šios priemonės:

1. upių tęstinumo užtikrinimas ir žuvų migracijos kelio atstatymas;
2. hidroelektrinių poveikio mažinimas;
3. ištiesintų upių vagų natūralizavimas.

Kovai su upių patvenkimu, numatoma pastatyti žuvų pralaidą Bugenių užtvankoje bei išardyti akmenų slenksčius Šerkšnės upėje. Ventos UBR upių tęstinumo užtikrinimo priemonių įgyvendinimui prireiks apie 115000 EUR investicinių lėšų bei apie 3500 EUR jų išlaikymo sąnaudų kasmet.

Hidroelektrinių poveikiui mažinti numatyta papildyti ir pakeisti galiojančius teisės aktus, nustatant papildomus reikalavimus hidroelektrinių operatoriams, kad šių įrenginių darbas darytų kuo mažesnę poveikį vandens telkiniams.

Kovojant su neigiamomis upių vagų ištiesinimo pasekmėmis, siūloma priemonė – atkurti natūralias upių vagas. Tai yra brangus procesas (8 lentelė). Ištiesintos upės, kurios naudojamos melioracijos tikslais priskirtos labai pakeistiems vandens telkiniams. Šiose atkarpose taikomos ribotos priemonės, siekiant, kad esamos melioracijos sistemos nesugestų ir sausinamos žemės neužmirtų.

8 lentelė. Siūlomos ištiesintų upių vingiuotumo atkūrimo (renatūralizavimo) sąnaudos

Baseinas	Labai pakeistų vandens telkinių atkarpu, kurioms taikytinos švelnios renatūralizacijos priemonės, ilgis, km	Ištiesintų upių nenatūralizavimo sąnaudos, EUR
Bartuvos	14,7	29 450
Šventosios	0,0	0
Ventos	76,1	152 300
Iš viso:	90,9	181 750

5.5. EŽERAMS SKIRTOS PRIEMONĖS

PROBLEMA

Ežeruose ir tvenkiniuose susirenka ir nusėda intakais atitekantys teršalai, kuriuos „valgo“ mikroskopiniai vandens dumbliai. Vanduo tampa neskaidrus ir kartais „žydi“.

PAGRINDINĖS PRIEMONĖS

Nacionalinės pasklidusios taršos mažinimo priemonės iš dalies padės sumažinti riziką ežerams ir tvenkiniams (ypač ten, kur aktuali ir dabarties tarša). Tačiau atskiruose ežeruose ir tvenkiniuose reikalingas žmogaus įsikišimas, kad natūralūs gamtiniai procesai vyktų sparčiau.

PAPILDOMOS PRIEMONĖS

Ventos UBR siūlomos priemonės 14 ežerų ir tvenkinių, kurių paviršiaus plotas didesnis nei 50 ha, būklei pagerinti (9 lentelė).

(LAUKIAME KOMENTARŲ!)

9 lentelė. Siūlomos ežerų ir tvenkinių būklės gerinimo priemonės ir jų sąnaudos

Vandens telkinio pavadinimas	Vandens telkinio plotas, ha	Vandens telkinio paskelbimo rizikos telkiniu priežastis	Planuojama priemonė	Metinės sąnaudos, EUR
Biržulis	119	Praeities tarša ir hidromorfologijos pakeitimai	Dalinis hidromorfologijos atkūrimas remiantis šiuo metu vykdomos studijos rekomendacijomis	0
Viekšnalių ež.	51	Tikėtina - praeities tarša	Tyrimų kartojimas/duomenų apie visus kokybės elementų rodiklius surinkimas	0
Alsėdžių ež.	91	Tikėtina - praeities tarša	Perteklinės makrofitų biomasės šalinimas	8 000
Lūkstas	990	Neaiški	Plėšriųjų žuvų gausumo didinimas	79 230
Mosėdžio tvenkinys I	54	Neaiški	Plėšriųjų žuvų gausumo didinimas	4 310
Tausalas	191	Neaiški	Plėšriųjų žuvų gausumo didinimas, fitoplanktonu mintančių žuvų suleidimas	16 800
Paršežeris	199	Neaiški	Plėšriųjų žuvų gausumo didinimas, fitoplanktonu mintančių žuvų suleidimas	15 900
Kernų tvenkinys	81	Tikėtina - praeities tarša	Tolimesnis taršos mažinimas	0
Kivilių tvenkinys	77	Praeities ir dabarties tarša	Tolimesnis taršos mažinimas	0
Lazdininkų	112	Tikėtina - praeities tarša	Tolimesnis taršos mažinimas	0

tvenkinys				
Sablauskių tvenkinys	125	Praeities ir dabarties tarša	Tolimesnis taršos mažinimas	0
Ubiškės tvenkinys	75	Praeities ir dabarties tarša	Tolimesnis taršos mažinimas	0
Paežerių	150	Tikėtina - praeities tarša	Tolimesnis taršos mažinimas, plėšriųjų žuvų gausumo didinimas	13 240
Mastis	272	Praeities ir dabarties tarša	Tolimesnis taršos mažinimas, plėšriųjų žuvų gausumo didinimas, fitoplanktonu mintančių žuvų įleidimas	24 000
				~162 000

ĮDOMU: Tvenkinių ir ežerų būklės problemas siūloma spręsti didinant žuvų skaičių – įžuvinant vandens telkinius. Plėšriosios lydekos gaudys žuvis, kurios minta zooplanktonu (mikroskopiniai vandens gyvūnai, kurie, savo ruožtu, minta vandens skaidrumą drumsčiančiais dumbliais). Kad procesai vyktų sparčiau, lydekaičių planuojama įleisti dvigubai daugiau, nei nustatyta norma! Žvejai gali likti nepatenkinti – po ežerų ir tvenkinių įžuvinimo planuojama kelis metus drausti gaudyti lydekas. Kita vertus, jei lydekų niekas nežvejos, pasibaigus draudimui jų bus daug ir jos bus didelės ☺.

Masčio, Paršežerio ir Tausalo ežeruose, kartu su lydekaitėmis numatoma įleisti ir fitoplanktonu mintančias žuvis – plačiakakčius, kurie papildomai apmažins ežerų skaidrumą drumsčiančius dumblius.

6. PAPILDOMŲ PRIEMONIŲ (KURIAS VISUOMENĖ ŠIANDIEN DAR GALI KOMENTUOTI) APIBENDRINIMAS

10 lentelėje apibendrintos PAPILDOMOS PRIEMONĖS Ventos UBR, siekiant iki 2021 metų užtikrinti, kad upės ir ežerai būtų geros kokybės, t.y., švarūs.

10 lentelė. Ventos UBR priemonių įgyvendinimo preliminarios sąnaudos ir atsakomybė

Priemonių grupė	Investicijos 2016-2021, EUR	Ekspluatacinės išlaidos, EUR/metus	Kam tai kainuos?
Sutelktosios taršos mažinimas (miestų tarša)	1 000 000	30 000	ES, savivaldybės pradinėms investicijoms. Namų ūkiai išlaikymui.
Pasklidosios taršos mažinimas (žemės ūkio tarša)		1 400 000	Ūkininkai, dalis sąnaudų subsidijuojama Kaimo plėtros programos lėšomis
Taršos prioritetinėmis pavojingomis ir pavojingomis medžiagomis mažinimas	Priemonės nacionalinės ir numatytos Nemuno UBR priemonių programoje		Teršėjai šiomis medžiagomis, valstybė
Upių tęstinumo užtikrinimo priemonės	115 000	3 450	Valstybė, savivaldybės
HE poveikio mažinimo priemonės	Reikalingų teisės aktų projektai jau parengti		HE savininkai, valstybė
Upių vingiuotumo atkūrimas	181 750	0	Valstybė
Ežerams skirtos priemonės		161 000	Valstybė
Papildoma kontrolė	2 700		
Iš viso	1 296 750	1 594 450	
Per šešerius metus:	1 296 750	9 566 700	

Iš viso tam, kad pasiektume Ventos UBR vandens telkinių gerą būklę ar potencialą, prireiks beveik 1,3 mln. eurų investicinių lėšų, kurias turi numatyti atitinkamos valstybės ir savivaldybių institucijos. Kasmet taršos mažinimo ir kitoms būklės gerinimo priemonėms prireiks apie 1,6 mln. eurų.

Detaliau apie visas šias PAPILDOMAS PRIEMONES ir jų kainas galite paskaityti 5 skyriuje. Pageidautina, kad pastabos būtų pateiktos **iki 2015 m. birželio 22 d.**

7. TOLIMESNI VEIKSMAI

Tolimesni veiksmai rengiant Ventos UBR valdymo planą:

- Pageidautina, kad iki 2015 m. birželio 22 d. būtų pateikti Jūsų komentarai, pasiūlymai dėl šio plano. Informaciją, kaip buvo atsižvelgta į Jūsų pateiktus komentarus/pasiūlymus, galėsite rasti Aplinkos apsaugos agentūros internetinėje svetainėje - <http://vanduo.gamta.lt>
- 2015 m. birželio 8 d. planuojamas Ventos UBR koordinavimo tarybos, kurią sudaro suinteresuotų institucijų, nevyriausybinių organizacijų ir kt. atstovai, posėdis. 2015 m. rugpjūčio mėnesį įvyks informacinė **konferencija**, kurios metu bus pristatytas galutinis Ventos UBR valdymo planas.

8. DAUGIAU INFORMACIJOS

Šiame leidinyje pateikiama preliminarus Ventos UBR valdymo plano santrauka.

Išsamesnį valdymo planą galite rasti šiuo adresu:

<http://vanduo.gamta.lt/cms/index?rubricId=5add6fc1-6463-4574-b93a-9ef3efd55650>

9. LAUKIAME JŪSŲ KOMENTARŲ ŠIAIS KLAUSIMAIS:

1	<u>Klausimas Jums:</u> Kokia Jūsų nuomonė apie azoto ir fosforo trąšų perdozavimą ir neigiamą to įtaką upėms, ežerams?	?
2	<u>Klausimas Jums:</u> Kaip, Jūsų nuomone, priemonės, nurodytos 5 lentelėje padeda gerinti vandens kokybę?	?
3	<u>Klausimas Jums:</u> Kokia Jūsų nuomonė apie šias siūlomas priemones žemės ūkio srityje (6 lentelė), kuriomis siekiama mažinti vandens taršą?	?
4	<u>Klausimas Jums:</u> Kokia Jūsų nuomonė apie papildomų priemonių kainą Ventos UBR žemės ūkio srityje?	?
5	<u>Klausimas Jums:</u> Kokia Jūsų nuomonė apie šias siūlomas priemones vandens taršai iš miestų mažinti? Kuo galėtumėte pagrįsti savo nuomonę?	?